

การรับน้องใหม่ : ทางโค้งอันตรายในมหาวิทยาลัย

กิจกรรมการรับน้องใหม่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีประวัติมาอย่างยาวนาน ข้อมูลเชิงประวัตินี้ที่ไว้ว่าเริ่มต้นประมาณเมื่อ พ.ศ.2474 ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งในการแข่งขันกีฬาภายในของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีความกระทบกระทั่งกันอย่างรุนแรง จากนั้นนักศึกษาฝ่ายคณะแพทยศาสตร์คิดจะเอาคืนในลักษณะการลั่นแกล้ง แต่ในที่สุดจบลงด้วยการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ นั่นคือการพายเรือมารับน้องให้ข้ามปากแม่น้ำเจ้าพระยาไปเรียนที่ฝั่งคณะแพทยศาสตร์ ภายหลังจึงเกิดประเพณีพายเรือรับน้องเพื่อข้ามปากของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น ที่ต้องรับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์บางส่วนที่ต้องข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปเรียนปีสองที่คณะแพทยศาสตร์

ต่อมาเกิดประเพณีการรับน้องใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยกันอย่างแพร่หลาย และได้ผสมผสานกับการรับน้องแบบ “ระบบโซดัส” จึงมีพัฒนาการด้านความรุนแรงเกิดขึ้น กิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์น้อยลง จากนั้นในช่วงประมาณหลังปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา การรับน้องในมหาวิทยาลัยมีกิจกรรมการประทุหมเขียรที่เน้นการร้องเพลงประจำสถาบันและเพลงประจำคณะต่างๆ เข้ามาเป็นกิจกรรมหลักด้วย รวมทั้งการร้องเพลงสนุกสนานทั่วไปที่มีท่าทางประกอบการร้องเพลง

สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการรับน้องจึงมีหลายลักษณะผสมปนเปกัน ในสัดส่วนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยนั้นๆ เช่น กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ กีฬา จิตอาสาพัฒนาสังคม ร้องเพลง ประทุหมเขียร การรำกวด การเล่นเกมลักษณะวิบาก และพฤติกรรมรุนแรงต่างๆ เป็นต้น

แต่การรับน้องใหม่ที่ทำให้เกิดปัญหาหรือเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และเกิดทุกปีการศึกษาที่ถูกรับน้องมาเยือน นั่นก็คือกิจกรรมที่มีพฤติกรรมที่เป็นระบบโซดัส (SOTUS) ซึ่งเป็นรูปแบบการรับน้องที่เข้มข้น ที่เห็นเด่นชัดที่สุดในปัจจุบันคงเป็นการรำกวดและการลงโทษผู้กระทำผิดที่ค่อนข้างจะรุนแรงต่อสภาพร่างกายและจิตใจพอสมควร บางกรณีอาจจะมีมากเกินไปจนถึงขั้นเจ็บป่วย ซึ่งวิธีการนั้นก็ดูดีแต่ที่รุ่นพี่ผู้ผูกขาดอำนาจจะสรรหาวิธีการมาจนเกิดความรุนแรง การจำกัดเสรีภาพ การทรมานร่างกาย ทั้งที่ตั้งใจและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ต่างๆ

จนบางปีเป็นข่าวคราวทางสื่อมวลชนถึงขั้นบาดเจ็บหนักหรือเสียชีวิตก็มี

คำว่าโซดัส (SOTUS) มาจากตัวอักษรนำของคำ 5 คำในภาษาอังกฤษ Seniority-อาวุโส Order-การปฏิบัติตามคำสั่ง Tradition-ประเพณี Unity-ความสามัคคี Spirit-จิตวิญญาณ

ดูเผินๆ แม้ว่าความหมายของแต่ละคำของโซดัสนั้นเป็นพฤติกรรมทางบวก (Positive Behavior) สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย แต่ต้องยอมรับด้วยว่าคำลักษณะนี้มีความได้ต่างกัน แม้จะตรงกันในประเด็นหลัก แต่ประเด็นรายละเอียดลุ่มเสี่ยงต่อการให้ความหมายและปฏิบัติไม่เหมือนกัน ทำให้มีการนิยามความหมายของคำเหล่านี้ไปต่าง-นานา และถือปฏิบัติแบบลึกลับตีความกันไปต่าง-กัน ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมของสถาบันนั้น รวมทั้งสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การกำเนิดการรับน้องระบบโซดัสที่เน้นระบบอาวุโสหรือฮีเนียรตีที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นวัฒนธรรมการรับน้องใหม่ของชาวมหาวิทยาลัยที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศตะวันตก ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ นักประวัติศาสตร์ชั้นยอดของประเทศไทยและโลก อดีตคณบดีคณะศิลปศาสตร์ และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้พูดถึงที่มาของระบบโซดัสไว้ในคำนำเสนอของนวนิยายเรื่อง “หนุ่มหมายคัมภีร์” ของสุจิตต์ วงษ์เทศ ที่แสดงทรรศนะไม่เห็นด้วยกับการไร้สาระของกิจกรรมรับน้องใหม่ และระบบอาวุโสของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยให้ข้อมูลว่าประเพณีการรับน้องระบบนี้เข้ามา

จากประเทศสหรัฐอเมริกา เข้ามาสู่ประเทศไทย โดยผ่านมาทางประเทศฟิลิปปินส์ว่า

“ตัวอย่างของการที่ประเพณีประเภทนี้แพร่ขยายเข้ามาในเมืองไทยจะเห็นได้ชัดในกรณีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คือประเพณีการคล้องโคลนเป็นเสา ประเพณีนี้อาจจะเห็นได้ชัดในอดีตอันแสนไกลของมหาวิทยาลัยคอร์เนล สหรัฐอเมริกา ภาพเก่าๆ เกี่ยวกับอดีตของคอร์เนลมักจะมีรูปการปีนเสาทรมานแบบนี้ แต่นักได้กลายเป็นอดีตไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ประเพณีการปีนเสานี้ก็ได้แพร่ขยายไปยังฟิลิปปินส์ ในสมัยนั้นประเทศฟิลิปปินส์เป็นเมืองขึ้นของสหรัฐอเมริกาอยู่ และมหาวิทยาลัยคอร์เนลก็ได้มีส่วนร่วมกับตั้งมหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ (University of The Philippines) มหาวิทยาลัยคอร์เนลมีคณะเกษตรที่ค่อนข้างมีชื่อเสียง ดังนั้นจึงได้เข้ามามีส่วนช่วยสร้างวิทยาลัยเกษตรที่ลอสบ๊ายอส ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ University of The Philippines ตกลงประเพณีการปีนเสาก็ถูกถ่ายทอดจากมหาวิทยาลัยเมืองแมมมาฮิงมหาวิทยาลัยอาณานิคม ในที่สุดประเพณีปีนเสาก็แพร่เข้ามาถึงเมืองไทย

ทั้งนี้ เพราะแรกเริ่มเดิมทีนั้น เมื่อมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บรรดาผู้ที่เป็นอาจารย์ของเกษตรศาสตร์ก็ถูกส่งตัวไปฝึกฝนวิชาความรู้ที่ลอสบ๊ายอส หรือบางครั้งก็ถูกส่งตัวไปถึงมหาวิทยาลัยคอร์เนล นั่นเองที่ส่งประเพณีที่ว่านี้ถึง

ติดตัวบรรดานักเรียนนอกกรุงนั้นเข้ามา

**และนี่คือทางเดินของประเพณี วัฒนธรรม
ต่างๆ จากเมืองแม่มาสู่อาณานิคม และมาถึง
บ้านเราในที่สุด"**

ในงานเขียนชิ้นนี้ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ กล่าวในเชิงไม่เห็นด้วยกับระบบการรับน้องใหม่แบบที่เพิ่มเติมอย่างน่าสอเสียดว่า "ในเมื่อระบบไฮสคูลมีปัญหาตั้งแต่ต้นอยู่ ทำไมไม่แก้ที่ต้นเหตุเลยยัง คงรักษาประเพณีไว้ คำตอบอาจจะอยู่ที่ว่า ระบบนี้ คล้องจองพอดีกับค่านิยมของสังคมไทย สังคมไทย ในบางส่วนและบางเวลาชื่นชอบอยู่กับการเคารพ เชื้อพ้องโดยไม่เหตผล ระบบอาวุโสได้ช่วยเป็น ตัวกระชับให้เกิดความเคารพเชื้อพ้องดังกล่าว รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่ในมหาวิทยาลัย เมื่อต่างจบออกไป ทำงานทำการ ซึ่งส่วนใหญ่รับราชการ ระบบนี้ก็ ได้ เป็นเครื่องกระชับความสัมพันธ์อันน้อย-ผู้ใหญ่เอา ไว้ต่อไปอีก ทำให้ง่ายต่อการบังคับบัญชา ง่ายต่อการ รวบรวมกลุ่มของผู้ที่มาจากมหาวิทยาลัยเดียวกัน เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งไม่เป็นผลประโยชน์ ต่อสังคมโดยรวม เพราะทำให้เกิดการแบ่งสี แบ่งสายกันกันในวงราชการและวงการอาชีพอื่นๆ และที่ไกลกว่านั้นก็คือ ระบบอาวุโสแบบนี้เมื่อใช้ โดยไม่ชอบเขตจำกัดทำให้เกิดความคิดได้แง่ ขาด ความคิดริเริ่ม และที่สุดเป็นการวางรากฐานให้กับ การใช้อำนาจเด็ดขาด กลายเป็นระบบเผด็จการไปใน บันปลาย เราคงจะมาถึงจุดที่ต้องประเมินกันแล้วว่า ระบบนี้ดีมากกว่าเสีย หรือมีเสียมากกว่าดีแน่จะต้อง คงเอาไว้หรือทิ้งไปเพื่อสร้างสังคมที่ดีกว่า" (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ-คำสัมภาษณ์ในบทสัมภาษณ์ครั้ง ที่สอง สัปดาห์ที่ 4 พ.ศ.2523)

หากพิจารณาจากทั้ง 5 คำ ที่เข้ารหัสเป็น "SOTUS" อีกครั้ง คือ Seniority (อาวุโส) Order (การปฏิบัติตามคำสั่ง) Tradition (ประเพณี) Unity (ความสามัคคี) Spirit (จิตวิญญาณ) ระบบไฮสคูลมี เป้าหมายที่ฝึกให้คนในกลุ่มมีความรักสามัคคีกัน มีความเป็นพวกพ้องกัน และเชื้อพ้องผู้ที่อาวุโสกว่า มี ผู้เชื่อว่าหลังจากขามมหาวิทยาลัยสำเร็จการศึกษา และเข้าสู่สังคมการทำงาน ระบบนี้มีส่วนทำให้เกิด ความไม่เป็นธรรมในสังคม เช่น ในองค์กรหลายๆ องค์กรเลือกรับเฉพาะคนที่จบจากสถาบันเดียวกับ ตนเองเข้าทำงาน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก แบ่ง ก๊ก แบ่งเหล่ากันในการทำงาน กีดกันคนจบจาก สถาบันอื่น และเลือกสนับสนุนคนจากสถาบัน เดียวกับตนเองให้ได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น เป็นต้น และในมหาวิทยาลัยที่มีพัฒนาการมาจากวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวะทั้งหลาย โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่ ในกรุงเทพมหานคร ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าสถาบันที่มี การรับน้องใหม่แบบไฮสคูลและการว่ากัน

**ปลายทางของสิ่งนี้ก็คือการคลังโคลัสถาบัน
การถือพรรคถือพวกระหว่างสถาบันจนเป็นเหตุ
ให้เกิดการวางผิด วางปิ่น ยกพวกทะเลาะเบาะแว้งกัน**

จนมีการบาดเจ็บล้มตายทุกปี

ในปัจจุบัน ปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับความรุนแรง ของการรับน้องได้กลายเป็นประเด็นที่สังคม ให้ความสนใจ เนื่องจากมีปัญหามาเป็นข่าวคราว ทางสื่อมวลชนทุกปี ผู้เขียนคิดว่านี่เป็นจุดประาะ บางของมหาวิทยาลัย ดูเสมือนว่าคนนิยมชมชอบ ระบบไฮสคูลกับคนที่ไม่นิยมชมชอบมีจำนวนพอๆ กัน แต่ก็เป็นปัญหามากคือ ฝ่ายที่นิยมชมชอบเป็น ฝ่ายนักศึกษารุ่นพี่ รวมทั้งอาจารย์และนักศึกษ าใหม่จำนวนหนึ่งด้วย ส่วนฝ่ายค้านคือผู้บริหาร มหาวิทยาลัย อาจารย์ส่วนใหญ่และผู้ปกครอง นักศึกษาใหม่

กลุ่มผู้นิยมชมชอบระบบไฮสคูลให้ความเห็นว่า ระบบไฮสคูลเป็นระบบที่ดี มีคุณค่ามีประโยชน์ สร้าง ความรักสถาบัน และสร้างความรักความสามัคคีใน หมู่คณะ แต่ปัญหาก็เกิดจากการที่รุ่นพี่บางคน (อาจ จะหมายถึงบางมหาวิทยาลัย) นำระบบไฮสคูลไปใช้ ในทางที่ผิดเอง แม้ผู้สนับสนุนระบบไฮสคูลอ้างผลดี ที่ได้จากระบบนี้เพียงใด แต่ผู้ไม่นิยมชมชอบก็ตั้ง คำถามว่าผลดีนั้นจำเป็นจะต้องได้มาโดยระบบไฮสคูล หรือไม มีวิธีการอื่นอีกมากมายที่สามารถสร้าง ความรักความสามัคคีในสถาบัน สามารถร้องเพลง ประจำสถาบันได้และสามารถสร้างความรักความ สามัคคีในหมู่คณะได้

**หรือกระทั่งตั้งคำถามว่า สิ่งที่มีผู้สนับสนุนระบบ
ไฮสคูลเรียกว่าผลดีนั้น ที่สุดแล้วเป็นผลดีของใคร**

ผู้เขียนสนับสนุนความคิด เห็น ของ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ที่กล่าวว่าระบบอาวุโส แบบนี้เมื่อใช้โดยไม่ชอบเขตจำกัดทำให้เกิดความ คิดได้แง่ ขาดความคิดริเริ่ม และที่สุดเป็นการ วางรากฐานให้กับการใช้อำนาจเด็ดขาด กลายเป็น ระบบเผด็จการไปในชั้นปลาย

ผู้เขียนเองกล่าวออกมาว่าสมัย เข้าเรียนเป็น นักศึกษาใหม่ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อ 27 ปีล่วงแล้ว ตนเองถูก รับน้องใหม่ด้วยระบบไฮสคูลที่มีการว่ากันอยู่ด้วย เพื่อนของผู้เขียนส่วนหนึ่งก็ไม่ได้เห็นด้วย และเป็น ทุกข์กับการเป็นน้องใหม่ในมหาวิทยาลัยมาก แต่ ตนเองกลับได้เรียนรู้อะไร ที่เป็นแง่มุมของระบบ นี้พอสมควร อย่างน้อยที่สุดคือความรัก ความ สามัคคีในหมู่คณะ และความอดทน (รวมทั้งความ สนุกสนานในการลุยโคลนของทะเลโคลนปัตตานีที่ ยังเป็นความทรงจำแสนดีมีรส) จนเห็นดีเห็นงาม อยู่หลายปีว่าระบบไฮสคูลนั้นหาก "ไม่เกินขอบเขต จำกัด" (เหมือนที่ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ กล่าว) และใช้จิตวิญญาณ (Spirit) กำกับ Seniority และ Oder เสียด้วย อย่างมีสมดุลต่อกันทั้ง 5 คำ ก็นับ ว่าเป็นวัฒนธรรมที่ดีวัฒนธรรมหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เป็นน้องใหม่จนวันนี้ที่ เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยและใช้ชีวิตทำงานอยู่ใน มหาวิทยาลัยมาชั่วชีวิต ได้รับรู้พบเห็นการรับน้อง

ใหม่ของขามมหาวิทยาลัยมาตลอด ทั้งเรื่องที่เรา รวบรวมขึ้นและเรื่องที่เราละเลยไป ผู้เขียนคิดว่า เมื่อเวลาเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน การคำนึงถึง สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของมนุษย์เปลี่ยนแปลง ไปในทิศทางที่มีขอบเขตมากขึ้น รวมทั้งการสื่อสาร มวลชนเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นถึง เพียงนี้ มหาวิทยาลัยทั้งประเทศต้องเปลี่ยนแปลง กิจกรรมการรับน้องกันอย่างจริงจังเสียที และมั่นใจ ว่าหลายๆ มหาวิทยาลัยได้พยายามเปลี่ยนแปลง เรื่องนี้แล้วและเขาทำสำเร็จแล้วด้วย โดยการให้ กิจกรรมรับน้องใหม่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ เช่น การทำบุญตักบาตร นำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม การแข่งขันกีฬา การประกวดร้องเพลงประจำ มหาวิทยาลัย และอื่นๆ อีกมากมาย เป็นต้น

**แต่นั่นก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมี
มหาวิทยาลัยอีกหลายมหาวิทยาลัย หรือคณะ
ในมหาวิทยาลัยอีกหลายๆ คณะยังนิยมการรับ
น้องแบบระบบไฮสคูลและการว่ากัน รวมทั้งการทำ
กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นพฤติกรรมที่รุนแรง กระเทบ
กระเทือนจิตใจน้องใหม่ และเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ
และเสียชีวิต**

การรับน้องของนักศึกษามหาวิทยาลัยจึงเป็น ดั่งทางโค้งอันตรายในมหาวิทยาลัยที่ขาม มหาวิทยาลัยต้องขับขี่อย่างระมัดระวัง พลาดพลั้ง จะสร้างความเสียหายได้มาก ทั้งชีวิต ทรัพย์สิน ที่ สำคัญที่สุดโน่นบันปลายคือพฤติกรรมในทางข่มเหง รังแก คลั่งไคล้ชาติ คลั่งไคล้พรรคพวกมวลชนของ ตนเอง จนแยกไม่ออกว่าอะไรเป็นอะไร และกลายเป็นทำลายความเป็น Unity เสียเอง

**การรับน้องใหม่จึงเป็นทางโค้งอันตรายอีก
ทางโค้งหนึ่งที่ต้องปฏิบัติให้มีทิศทางไปในทาง
ที่สร้างสรรค์มากขึ้น มิเช่นนั้นการอุดมศึกษา
ของเราก็คงยังย่ำอยู่กับที่ ในขณะที่โลกเขาไปกัน
ไกลลิบตา**

ผศ.ดร.ประภาศ ปานเจียง

คณบดีคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ม.หาดใหญ่